

Antón Costas

Economia ètica

La reputació dels economistes i els responsables de la política econòmica (*politymakers*) no ha estat gaire bona els últims anys, encara que això no els ha restat influència. Les raons són no haver sabut preveure la crisi del 2008 (“Si són tan llestos, com és que no van veure la crisi”, va preguntar la reina d’Anglaterra als economistes de la prestigiosa London School Economics) i el suport que han donat a les polítiques d’austeritat i devaluació de salaris, que han castigat durament els més febles. D’aquí ve la percepció que l’economia és incompatible amb l’ètica.

Una mica de raó sí que en tenen. Economistes i *politymakers* han oblidat les dimensions morals de les polítiques. De fet, la pregunta que es formulen no és si una política és bona o dolenta, sinó si és eficaç.

Però eficaç respecte de què? Els economistes associen el terme *eficaç* a coses com reduir el dèficit i el deute o augmentar el creixement (PIB). En rares ocasions el vinculen a objectius com reduir la desigualtat, disminuir la pobresa o aconseguir la igualtat d’oportunitats en l’ocupació o l’accés a béns públics bàsics com l’educació o la sanitat.

Entengui’m bé, no acuso la meua professió de ser insensible al deteriorament de les condicions de vida de la població. Senzillament creuen en la *teoria del desbordament*: pensen que si es redueix el dèficit i augmenta el creixement, s’acabaran beneficiant tant els rics com els pobres. Però les coses no funcionen així.

Per què els populismes estan guanyant el favor electoral dels perdedors de la crisi? Perquè la pregunta que plantegen no és si les polítiques són eficaces, sinó si són bones o dolentes, és a dir, introdueixen consideracions ètiques. Però els economistes i *politymakers* consideren que tots els populismes cauen en el bonisme i no prenen en consideració les restriccions finance-

res. Realment l’eficàcia de les polítiques està en contradicció amb la seva dimensió ètica? La resposta a aquest dilema ha anat canviant al llarg dels últims 250 anys. Els clàssics van considerar que l’economia estava íntimament vinculada a la filosofia política. Però en el període neoclàssic, l’època daurada del capitalisme industrial oligàrquic i de les monarquies imperials de finals del XIX (la belle époque), l’economia es va desprendre de consideracions morals i va passar de dir-se economia política a simplement economia.

Només després dels esdeveniments dramàtics de la Primera Guerra Mundial,

Si els grans partits saben integrar novament la dimensió ètica, els populismes aniran perdent el suport que tenen

la Gran Depressió i la Segona Guerra Mundial l’economia va tornar a recuperar la seva dimensió moral. Economistes com John M. Keynes o William Beveridge van exercir un paper essencial en aquesta recuperació.

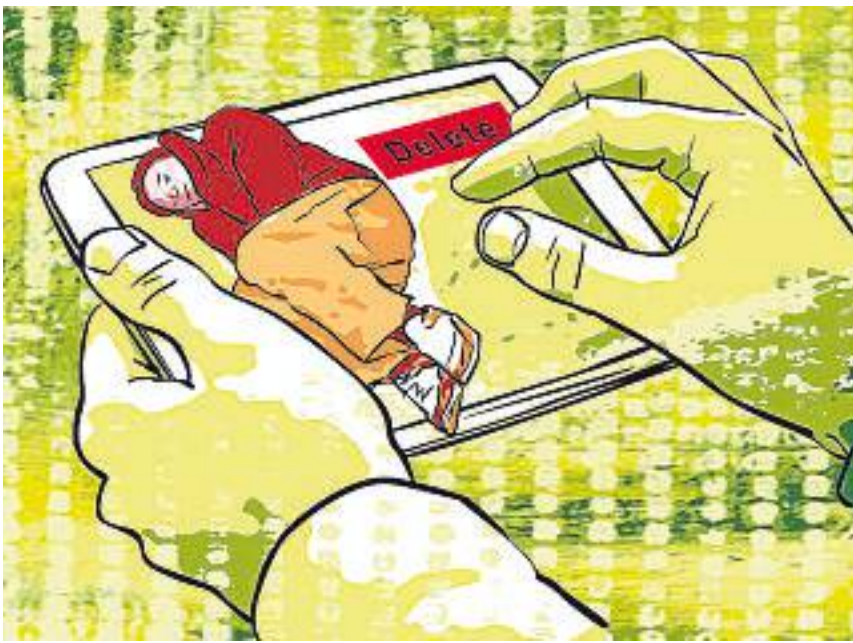
De fet, les polítiques d’inspiració keynesiana i beveridgiana van portar quatre dècades de creixement, ocupació i estabilitat financera en què el capitalisme liberal es va reconciliar amb la igualtat i la

democràcia. No obstant això, les coses van virar a finals dels anys setanta. Una sèrie de circumstàncies econòmiques i polítiques favorables (reducció de la inflació i caiguda del mur de Berlín) van crear un clima d’optimisme arrogant i dogmàtic en el pensament polític econòmic que de nou va allunyar l’economia de l’ètica. Un article de l’economista nord-americà Arthur Okun publicat el 1974 va ser determinant a l’hora d’establir el dilema entre eficiència i equitat. D’aquesta influència dona notícia que el premi Nobel Robert Lucas, un dels economistes més influents de l’últim terç del segle passat i primera dècada d’aquest, declarés una mica abans de la crisi del 2008: “De les tendències més nocives per a una economia sana, la més seductora, segons la meua opinió més verinosa, és posar el focus en la distribució...”. I continuava dient: “El potencial per millorar la vida de la gent està en augmentar la producció” (l’eficiència).

Però la crisi ha portat una veritable revolució intel·lectual en la relació entre eficiència i distribució. Els treballs empírics duts a terme a l’FMI (J.D. Ostry i col·laboradors) i els d’Agnus Deaton, premi Nobel 2016, signifiquen un gir de 180 graus. Una desigualtat menor no només no danya el creixement, sinó que el fa més ràpid i més durable. I excepte en casos extrems, la redistribució del pastís no redueix la seva mida, sinó que l’augmenta.

Aquestes noves idees trigaran a filtrar les polítiques. Els economistes i *politymakers* han estat educats en el *trade-off* entre eficiència i equitat. Falta per escriure una nova ètica per a economistes.

Si els grans partits tradicionals, tant els liberalconservadors com els socialdemòcrates, saben integrar de nou, com en el període de postguerres, la dimensió ètica en les seves polítiques, els populismes aniran perdent el suport que ara tenen. En qualsevol cas, una cosa ha quedat clara: l’economia no és incompatible amb l’ètica.●

IGNOT

A. COSTAS, catedràtic d’Economia de la Universitat de Barcelona

Nolasc Acarín

Violència

La foto en què Otegi és rebut amb honor al Parlament causa neguit. No és un representant elegit pel poble ni un científic o un artista rellevant. És una persona vinculada a anys de violència, de la qual no s’ha retractat. Una altra cosa és haver complert condemna. La majoria dels 829 assassinats d’ETA van tenir lloc després de la promulgació de la Constitució, quan Espanya ja era un país democràtic i Euskadi tenia govern propi. Molts tenim amics o coneguts assassinats per ETA, en el meu cas recordo cinc persones, dos d’elles actius companys de la lluita antifranquista.

Entre el 1960 i el 1980 vaig treballar políticament amb el PSUC promovent estudis, reunions, anàlisi i agitació per posar fi a la dictadura, per millorar les condicions de vida,

de feina, de salut de la població i l’autonomia de Catalunya. Ho anem aconseguint, encara que més lentament del que llavors creïem. Però sempre vam ser bel·ligerants contra la violència i la lluita armada. Vam organitzar un dispositiu clandestí d’atenció mèdica als ferits per tortures o trets de les forces de la dictadura en assemblees de CC.OO. o d’estudiants. En una ocasió, un frare va acudir a mi perquè atenguéssim un etarra ferit que tenien al convent. Em vaig negar a col·laborar i vaig recomanar que el portessin a l’hospital i assumís la seva culpa. El ferit ho era a conseqüència d’un tiroteig en un segrest. Sempre vaig estar en contra de la pena de mort. El poder que s’aconsegueix amb la violència condueix sempre a la corrupció i a la dictadura.

Fins i tot somiant en la utopia sabíem que no havíem de tenir presses. Va ser una esco-

la de ciutadania, on aprendre a fer política, a convèncer, a separar el gra de la palla. Vam aprendre el valor de la norma i del treball polític en un col·lectiu plural. L’objectiu era convèncer milers de ciutadans que hi havia una altra manera de vida millor que sota el franquisme, i al seu torn lluny del desastre de la Guerra Civil.

Pensar que assassinant un guàrdia o un regidor es canviaria el món és una insensatesa inútil, a més de perversa. Alguns haurien de revisar les seves opcions al llarg d’aquests anys. Si ho fan, seré el primer en recomanar la reconciliació amb les víctimes de la seva bogeria. Ho vaig escriure fa anys: és “temps de bisbes”, ja que tots es reclamen d’arrels catòliques, uns s’han de retractar i d’altres hauran de perdonar. L’objectiu és aconseguir entre tots la pau, una democràcia millor i exterminar la violència.●

Pilar Rahola

Barcelona, ‘out’

Creus que ara ens donarien uns Jocs Olímpics?”. La pregunta, a boca de canó, me la formula en Basté a les portes del plató de Can Cuní. El dia ha estat dens d’informacions abruptes, colofó d’una setmana i uns mesos esperpèntics que han conduït el país per un viratge de Dragon Khan delirant. Quan un historiador estranger tingui la pensada d’escriure sobre el procés català, tindrà moltes dificultats d’entendre com, tenint-ho tot a favor, ho vam engegar tot a rodar. Tant de bo m’equivoqui, però cada dia que passa és més difícil imaginar que podem culminar el viatge a Itaca amb aquests aliats cupaires a la sala de màquines. Més aviat sembla que es dediquen a obrir vies d’aigua al vaixell. I no hi ha dubte que el poden enfonsar.

Però si el viatge del procés és molt atzarós, la capital de Catalunya no gaudeix d’un excés de seny. Després d’un any de flamant arribada dels salvadors del poble, enfundats en la felicitat pancarta del “ho capgirarem tot”, el resultat no sembla una revolució, sinó un gran nyap. Durant aquest any no s’ha resolt cap conflicte, ans al contrari: s’han enquistat i empitjorat tots. En el mateix període hem passat d’una alcaldessa que lluitarà contra

Després d’un any de salvadors del poble, el resultat no sembla una revolució, sinó un gran nyap

les “máfies” socialistes i les multinacionals a pactar amb el PSC i signar contractes multimilionaris amb en Florentino. I, mentrestant, els marits i parelles antisistema dels dirigents antisistema trobaven aixopluc laboral en el pèrfid sistema, la qual cosa és una eficaç manera de lluitar contra l’atur. Clar que és la mateixa gent que va treure la foto del Borbó i mesos després anava a la Copa del Rei a estrènyer-li la borbònica mà. Ni projecte, ni decisions de gruix, ni cap imatge d’un canvi real, a excepció de l’augment de la retòrica populista, ben amarada de la demagogia pertinent.

El govern Colau no ha demostrat cap capacitat de lideratge, tret d’algunes decisions improvisades tan erràtiques –manters, turisme, Mobile...– que han hagut de rectificar apressadament.

Però el pitjor havia d’arribar i ha esclatat a Gràcia. Certament veníem d’un batlle que havia comprat, amb diner públic, la *pau social* amb els okupes –és a dir, havia acceptat un xantatge– i semblava que no es podia empitjorar. Però arriba la senyora Colau i té temps de cometre tots els errors sumats: manca d’autoritat; demonització de la policia; coqueteig (inútil) amb els okupes; traspàs del problema als veïns; missatges contradictoris i una incapacitat tan evident de tenir alguna idea de què cal fer que hem passat de criticar el Trias pel lloguer a voler comprar el local per regalar-lo als okupes, i tot en el mateix dia. No tenen ni idea de què cal fer, ells que tenien totes les idees. El problema és que aquesta buidor de projecte no només es projecta sobre el problema de Gràcia, sinó sobre tota la ciutat. Era cert, doncs, que ho volien capgirar tot. Sobretot volien capgirar el sentit comú.●

N. ACARÍN, doctor en Medicina i neuròleg